

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 113/19

Møtedato: 28.11.2019

Dato: 11.11.2019

Arkivsaksnr: 2019/1058

Studiekvalitetsmelding 2018

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 109/18, [Nytt kvalitetssystem for utdanningen](#)
- Styresak 84/19, [Status for studentopptaket høsten 2019](#)
- UU-sak 6/18, [Studiemobilitet og frafall på lavere grad i norsk høyere utdanning – rapport fra Ideas2Evidence](#)
- Ideas2evidence 2017, [Analyse av studentflyt og sektorfrafall i høyere utdanning i Norge, Ideas2evidence](#)

Saken gjelder:

Styret skal i henhold til nytt kvalitetssystem hvert år behandle studiekvalitetsmeldingen. Utdanningsutvalget behandlet meldingen i møte 14. november. Innspillene som kom i møtet, er innarbeidet i vedlagte studiekvalitetsmelding for 2018.

Den samlede meldingen bygger på fakultetenes studiekvalitetsmeldinger. Disse har stor bredde i måloppnåelser og utfordringer, og meldingene danner et godt grunnlag for det enkelte fakultets prioritering av tiltak og satsninger i perioden.

Blant hovedprioriteringene i 2018 har vært oppfølging av handlingsplan for kvalitet i utdanningene, herunder utrulling av nytt system for arbeid med kvalitet, meritteringsordning for fremragende undervisere, aktiv avmelding på utveksling og styrking av mottaket av nye studenter, herunder mentorordninger. Arbeidet med å videreutvikle studieprogrammene med fokus på undervisnings- og vurderingsformer har videre stått sentralt. Dette og arbeidet med gjennomføring på normert tid vil fortsatt ha et betydelig fokus i årene framover.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar studiekvalitetsmeldingen for 2018 til orientering.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

Vedlegg:

1. Saksfremstilling: Studiekvalitetsmelding 2018

2. [Studiekvalitetsmelding 2018](#)

11.11.2019/ Tove Steinsland/Christen Soleim (avd.dir.)

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
113/19

Møtedato:
28.11.2019

Arkivsaksnr:
2019/1058

Studiekvalitetsmelding 2018

Innledning

Universitet i Bergens ambisjoner for arbeidet med utdanningskvalitet er at vi, gjennom et bredt spekter av studieprogrammer, skal utdanne kandidater som er rustet for å bidra til et samfunn basert på kunnskap, kompetanse og demokratiske verdier.

Kvalitetsarbeidet skal bidra til et systematisk og målrettet arbeid med utdanningskvalitet, til beste for studenter, universitetet og samfunnet rundt oss:

- Gjennom å ta utdanninger av høy kvalitet utvikler våre kandidater kunnskaper, ferdigheter og personlige egenskaper.
- Gjennom å utvikle utdanninger av høy kvalitet bygger vi universitetssamfunnets faglige selvforståelse og integritet.
- Gjennom å tilby utdanninger av høy kvalitet bidrar UiB til å fylle samfunnets behov for kvalifisert arbeidskraft, og for kritiske, reflekterte samfunnsborgere.

Universitetsstyret vedtok høsten 2018 et nytt system for kvalitetsarbeid i studiene. 2019 er det første året det nye systemet er i bruk. Revisjonen av kvalitetssystemet er et resultat av nye krav i de reviderte studiekvalitetsforskriften og studietilsynsforskriften gjorde det nødvendig å endre UiBs prosesser knyttet til kvalitetsarbeidet.

En av endringene, har vært å erstatte den tidligere utdanningsmeldingen med en årlig studiekvalitetsmelding. Den samlede studiekvalitetsmeldingen for UiB er resultatet av en prosess som starter med informasjon om og oppfølging av, studiekvalitet på emnenivå, og som går videre til programnivå, instituttnivå, fakultetsnivå og til slutt til sentralt nivå. Det utarbeides egenrevisjoner/studiekvalitetsmeldinger på alle nivåer, og det gjennomføres dialogmøter mellom institutter og fakultet, og mellom fakulteter og universitetets ledelse.

Faste tema i fakultetenes- og den samlede studiekvalitetsmeldingen, er status når det gjelder oppfølging av handlingsplaner, planlagte opprettelser og nedlegginger av studieprogram, og iverksetting av studiekvalitetsfremmende tiltak som skal bidra til økt gjennomføring. I tillegg omtales gjennomførte og planlagte emne- og programevalueringer, og evalueringer av eksterne fagfeller. Emne- og programevalueringer gjøres etter en samlet plan, og vurderinger fra eksterne fagfelle inngår som en del av programevalueringene. Ekstern fagfelle skal årlig gjennomføre evalueringer av hele eller deler av studieprogrammene, etter bestilling fra det enkelte programstyre. Det er behov for å sikre at dette blir fulgt opp på årlig basis ved alle fakultetene.

Vi viser til vedlagt studiekvalitetsmelding for nærmere informasjon.

Kvalitetsarbeidet

En helt sentral premiss for kvalitetsarbeidet, er å iverksette kvalitetsfremmende tiltak som bidrar at flest mulig av studentene gjennomfører de studiene de er tatt opp på, og at dette gjøres på *normert* tid. Kvalitet i studiene, god oppfølging av studentene, og undervisere med fokus på best mulig læring, er avgjørende for å få dette til.

Viktige tiltak i 2018 for å styrke studiekvaliteten har vært:

Studentaktive undervisnings- og vurderingsformer øker studentenes læring. Det har vært- og er fortsatt behov for en betydelig økning i volumet på studentaktive undervisnings- og vurderingsformer. Flere av fakultetene har gjort en god jobb rundt dette feltet i 2018. Det varierer likevel en del hvor langt fakultetene har kommet i dette arbeidet. Ledelsesforankring og egnet infrastruktur er avgjørende for å få til en sterk videre satsning på dette feltet.

Innføring av mentorordninger for bachelorstudenter, klassemottak, det nasjonale prosjektet studenters suksess i høyere utdanning, og andre tiltak for å sikre sosial og faglig tilhørighet til studiet det første året, har stått sentralt i 2018 og utover i 2019. Flere fakulteter har etablert ordninger med studentmottak rundt studiestartgrupper, og i 2018 fikk UiB og Sammen tildelt midler fra Helse- og omsorgsdepartementet for å skalere opp mentorsatsningen til et fullskalatilbud ved UiB. Alle fakultetene har tilbud om mentorordning, og flere institutter har i løpet av 2018 etablert nye tilbud. Det er imidlertid ennå et stykke å gå før alle studentene på bachelornivå har tilbud om mentorordning. Alle fakultetene vil i løpet av 2019 bli involvert i det pågående prosjektet. Det er søkt om midler til å videreføre prosjektet i 2020 og 2021.

Meritteringsordninger for fremragende undervisning ved alle fakultetene i løpet av 2019, er en av målsettingene i handlingsplanen for kvalitet i utdanningene. Fem av fakultetene har innført ordning om merittering fram til nå, de to gjenstående vil få på plass ordninger i 2020.

Flere av fakultetene peker på synliggjøring av *arbeidsrelevans* som en viktig motivator for studentene til å fullføre studieløpet og som et tiltak til å heve kvaliteten i utdanningene. Flere fakulteter har i løpet av 2018 etablert tilbud om praksis og arbeidsrelevans i studieprogrammer som tidligere ikke har hatt dette. I tillegg er det innført ordninger som institusjonsbesøk, arbeidslivsrepresentanter inn i undervisningen, synliggjøring av arbeidsrelevans på nettsider og i undervisning. Det er en utfordring å få til en stor økning i kvalitetsmessig gode praksis- og arbeidsrelevansordninger med arbeidslivet. Det jobbes med å inngå overordnede avtaler om arbeidsrelevans mellom UiB og de største arbeidslivsaktørene i regionen for å bedre dette. For å få til en vesentlig økt skalering i arbeidsrelevans i studiene, forutsetter det at det også gjennomføres tiltak på nasjonalt nivå. Vi imøteser derfor den kommende stortingsmeldingen om arbeidsrelevans med stor interesse.

Andelen studenter som reiser på utvekslingsopphold har vært stabil de senere årene og *prosjektet forventet utveksling*, er ett av tiltakene i handlingsplanen for kvalitet i utdanning som skal bidra til å øke utvekslingen. Prosjektet går ut på at utveksling skal være normalen i et studieprogram og en forventet aktivitet, og er et faglig og administrativt tilrettelagt mobilitetsvindu i studieplanen. Bachelorprogrammet i Europastudier har vært pilot på dette prosjektet og erfaringene så langt er at utvekslingen har gått betydelig opp. Prosessen med utrulling skal være initiert og igangsatt i løpet av inneværende studieår.

Insentiver. Som i et ledd i å øke gjennomstrømning i studiene, lyste UiB i 2018 ut insentivmidler. I alt 14 prosjekter fikk tildelt til sammen 1,4 mill. I tillegg lyste DIKU ut prosjektmidler til flere satsninger i 2018 der alle skal bidra til styrking av kvaliteten i undervisning. UiB har fått tilsagn om midler til fire prosjekter under DIKU.

Utviklingen i rekruttering, kandidatproduksjon, studiepoengproduksjon og gjennomføring på normert tid er sentrale indikatorer på om vi har lyktes i arbeidet med å styrke kvaliteten i studiene og i undervisningen. Tabellene nedenfor gir oss et bilde over utviklingen de siste årene på dette feltet.

Rekruttering – søkertall på førsteprioritetssøkere

Det er behov for å øke søkertallene til flere av våre studier, både på bachelornivå og på masternivå. Samlet for UiB klarer vi å fylle opp studieplassene på bachelornivå, men det er store forskjeller mellom fakultetene.

Tabell 1: Rekruttering

	2016	2017	2018	2019
Rekruttering				
- Grunnstudier				
o Studieplasser	3951	3973	4113	4095
o Førsteprioritetssøkere	9774	10450	10566	10380
o Møtt	4540	4732	4619	4686
- Master				
o Studieplasser	1143	1193	1210	1231
o Førsteprioritetssøkere	4636	6318	6796	6322
o Møtt	1000	1096	1097	1229

Tabell 1: Antall studieplasser, førsteprioritetssøkere og møtte studenter til henholdsvis grunnstudier lyst ut gjennom Samordna opptak, og lokale masteropptak ved UiB. Kilde FS/Samordna opptak.

Kvalifiserte søkere er en særlig utfordring ved Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet. Som følge av innføringen av R2-kravet i matematikk fra videregående for opptak til studier ved fakultetet, mistet fakultetet ved opptaket til 2019 så mange søkere at en fjerdedel av studieplassene ventelig vil stå tomme i 2019-kulletts andre semester. I 2020 vil det derfor bli gjennomført en betydelig satsning på en rekrutteringskampanje for realfagene. For å legge til rette for at flere kan kvalifisere seg, vil det i studieåret 2020/2021 bli etablert et forkurs i matematikk fra studieåret 2020/2021.

I tillegg har UiB søkt Kunnskapsdepartementet om å innføre enkelte unntak fra R2 kravet, det gjelder bachelorprogrammene i geovitenskap, biologi og molekylærbiologi, profesjonsstudiet i fiskehelse, samt for årsstudiet i naturvitenskapelige fag. Begrunnelse for søknaden er at UiB kan miste godt kvalifiserte søkere i disse fagene.

På masternivå er det ikke tilstrekkelig antall søkere til at vi klarer å fylle opp plassene, med de opptakskravene vi har i dag. Vi må derfor arbeide for å øke antall søkere, parallelt med at vi gjennomgår opptakskravene for å sikre at vi får tatt opp alle godt kvalifiserte søkere.

Det har vært for få kvalifiserte søkere på masternivå over flere år. Hovedårsaken til at vi ikke har klart å fylle studieplassene, er at søkerne ikke fyller kravene om faglig spesialisering som er gitt i de enkelte studieprogrammene. De fleste av disse søkerne har utdanningen sin fra andre læresteder. Innføringen av et samlet masteropptak i 2019 var et første skrittet i retning av mer transparens og likebehandling i opptakene til masterprogrammene. Det vil videre bli gjennomført en revisjon av opptakskravene til master, der fakultetene gjennomgår kravene til spesialisering i de enkelte studieprogrammene. Målet er å få flere godt kvalifiserte søkere gjennom mer transparente krav som er tilstrekkelig for det enkelte studium.

Studiepoengproduksjon (årsenheter) og kandidattall

UiB har de siste årene økt antallet studenter, i tillegg til at det i 2017 ble foretatt en virksomhetsoverdragelse av Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHIB). Økningen fra 2017 til 2018 kommer i hovedsak som en følge av gode studentopptak til grunnstudiene. I tillegg er det en betydelig økning på årsstudier som en direkte følge av et stort opptak på praktisk-pedagogisk utdanning. 2018 var siste året før det ble krav om mastergrad for opptak.

Tabell 2: Studiepoengproduksjon, årsenheter

	2016	2017	2018
Studiepoengproduksjon (årsenheter)	11038	11996	12405

Tabell 2: Ny, egenfinansiert studiepoengproduksjon ved UiB (hele året) målt i antallet 60-studiepoengsenheter.

Kandidattallene har gått opp de siste årene, i hovedsak som følge av økning i studenttallet. Gjennomføringen på normert tid har ikke gått opp i samme periode.

Tabell 3 kandidattall

Kandidater	2016	2017	2018
Bachelor (tre- og fireårig)	1122	1258	1271
Master (toårig, ett-1,5årig og erfaringsbasert)	710	866	846
Integrert master	429	446	467
Profesjon	221	216	251

Tabell 3: Antallet egenfinansierte kandidater som har fullført utdanning ved UiB (hele året)

Andel gjennomført på normert tid

Lav gjennomføring i studieprogrammene har vært et sentralt tema i dialogmøtene med Kunnskapsdepartementet. Fra 2019 av har Kunnskapsdepartementet fokusert på *gjennomføring på normert tid*. Tabellen viser prosentandelen av studenter som fullførte på normert tid de angitte årene. Det tas utgangspunkt i antall personer som er møtt til studiestart henholdsvis tre år tidligere (bachelor), to år tidligere (master) og fem år tidligere (integrert master), og andelen gjennomførte beregnes som en prosentandel av de møtte studentene.

Tabell 4 Gjennomføring på normert tid, per nivå

Gjennomføring på normert tid	2016	2017	2018
Bachelor (treårig)	34,6 %	36,4 %	34,3 %
Master (toårig)	52,9 %	54,4 %	53,8 %
Integrert master	44,8 %	40,9 %	41,9 %

Tabell 4: Andelen studenter i et startkull som har gjennomført en grad på normert tid. Programmet studenten har møtt på må være på samme nivå som kvalifikasjonen er oppnådd, og foregå på heltid.

Spesielt den lave gjennomføringsandelen på bachelorutdanningene har lenge vært en bekymring. I etterkant av etatsstyringsdialogen ble det derfor satt i gang et arbeid med å lokalisere hvilke studiekvalitetstiltak som har best effekt på fullføring og fullføring på normert tid. Formålet er å få et best mulig grunnlag for å prioritere tiltak. I universitetsdirektørens resultatmål er det derfor ført opp at dette prosjektet skal slutføres i 2020.

Gjennomføringen på normert tid er klart høyest på utdanninger som har en profesjonsretting og fører fram til en bestemt yrkestittel. Dette er studier som ofte har høy grad av obligatorisk aktivitet og tett oppfølging av studenter. Studier med større frihet for studenten, både i valg av type aktiviteter og omfang av aktivitetene, har en lavere grad av gjennomføring. Men vi

ser også at dersom vi legger til ett eller to semestre, er det betydelig flere som gjennomfører. For bachelorkullet som startet i 2015 og som etter normert tid skulle blitt ferdig våren 2018, økte gjennomføringen etter ett ekstra semester med 5,5 prosentpoeng, fra 34,3 til 39,8. Etter ytterligere ett semester var gjennomføringen økt til 45,3 %. Med andre ord økte gjennomføringsandelen for bachelorstudentene med 11 prosentpoeng ett år etter normert tid.

Tabell 5: Gjennomføring, bachelornivå, 2015-kullet

Tidsbruk	Normert	+1 semester	+2 semester
Totalt	34,3 %	39,8 %	45,3 %

Tabell 5: Gjennomføringsandelen for 2015 (høst) innenfor normert tid (6 semester), og ett/to semester utover normert tid (7 og 8 semester).

Det kan være mange årsaker til at studentene bruker lengre tid på studiene. Noe av dette kan knyttes til gjentak av emner, permisjoner, ønske om å ta ekstra fag/valgmenner, utvekslingsopphold eller praksis, osv. Tendensene som vi ser i tallene for 2015-kullet har vært stabile de siste årene.

Økning i gjennomføring framover?

De siste par årenes innsats for å øke studiekvalitet og gjennomføring vises ikke i tallene over kandidatproduksjon, fordi studentene ikke er ferdige med studiene ennå. Men tabell 6 viser at antallet studiepoeng en student gjennomfører det første året har økt i perioden fra 2016. Tabellen viser den gjennomsnittlige studiepoengproduksjonen i første år per bachelorstudent, per årskull. Tallene viser en økning med 1,8 studiepoeng over en treårs periode. Fra 39,5 studiepoeng for alle førsteårsstudenter i 2016, til 41,3 studiepoeng i 2018.

Tabell 6: Studiepoeng første år, per student per årskull

1. Studiepoeng første år	2016	2017	2018
2. totalt	39,5	40,8	41,3

Tabell 6: Antallet studiepoeng en student tatt opp på bachelorprogram i snitt har avlagt i løpet av første to semestre.

Vi vet at det er en statistisk sammenheng mellom økt effektivitet, målt i antall studiepoeng per student, og økning i kandidatproduksjon. Dersom utviklingen fortsetter, kan dette indikere at tiltakene for å styrke studiekvaliteten og gjennomføringen har hatt effekt, og at effekten vil gi økning i kandidatproduksjonen fremover.

Ideas2evidence- rapporten: *Analyse av studentflyt og sektorfravall i høyere utdanning i Norge*, ble bestilt av UiB i 2017, og ble lagt fram for Utdanningsutvalget i møte 24.01.2018. Rapporten undersøkte mobiliteten av studenter mellom BOTT-institusjonene (Universitetene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø), og viste blant annet at bachelorstudenter ved UiB som ble tatt opp 5 år tidligere, og som fortsatt studerte ved UiB uten å ha fullført en grad, i gjennomsnitt hadde avlagt 171 studiepoeng, mot et gjennomsnitt på 131 studiepoeng for hele sektoren og på 151 for BOTT-institusjonene. I tillegg vet vi at 73,7 % av dem som avla en bachelorgrad ved UiB i 2018, gjorde det på normert tid (dvs. startet i 2015). Dette kan gi en mulig indikasjon på at studenter tas opp på bachelorprogram uten å ha intensjoner om å avlegge en grad. Det kan også indikere at UiBs bachelorprogrammer er såpass spesialiserte at det er krevende å få godkjent emner tatt innen andre studieprogrammer som del av en grad. Utdanningsutvalget vil diskutere denne problemstillingen med sikte på å vurdere om det bør gis rom for en større faglig bredde i kravene til bachelorgraden ved UiB.

Oppsummering - satsninger for 2019/2020

På bakgrunn av gjennomgangen ovenfor om status for arbeidet med studiekvalitet ved UiB, foreslås følgende satsninger for det videre arbeidet i 2019/2020:

- Slutføre prosjektet for å lokalisere hvilke studiekvalitetstiltak som har best effekt på fullføring og fullføring på normert tid, og prioritere tiltak i henhold til dette.
- Økt satsning på studentaktive og varierte undervisningsformer. Dette forutsetter at
 - kompetansen på læringsdesign ved fakultetene bygges opp, gjerne gjennom fakultetsvise læringsdesignsteam, meritterte undervisere, pedagogisk akademi eller andre dedikerte ressursgrupper eller personer.
 - Infrastruktur som legger til rette for studentaktive og varierte undervisningsformer må prioriteres.
- Økt arbeidsrelevans i utdanningene, herunder å øke tallet på praksisplasser.
- Økt rekruttering til realfagene og til masterprogrammene.
- Styrke kvalitetsarbeidet gjennom å forberede innføring av digitalt støttesystem, etter modell fra NTNU, for fire sentrale prosesser; studieplanrevisjon, emneevaluering, programevaluering og programportefølje
- Prioritere at det blir etablert en ordning der planverk og rapporter som dokumenterer det systematiske kvalitetsarbeidet, blir lagret og tilgjengeliggjort i tråd med det forutsetningene i det nye kvalitetssystemet.
- Fortsatt satsning på å tilby mentorordning for alle bachelorstudenter, blant annet gjennom prosjektet som gjennomføres i samarbeid med Sammen.
- Tett oppfølging av førsteårs studenter.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

Studiekvalitetsmeldingen er en del av det nye kvalitetssystemet for utdanningene, og er et viktig dokument for å gjøre opp en årlig status når det gjelder arbeidet med, og satsninger på studiekvalitet ved fakultetene. Flere av Universitetsdirektørens resultatmål for 2020 er relatert til gjennomføring, herunder å gjennomføre prosjektet «gjennomføring på normert tid» som skal analysere effektene av ulike kvalitetstiltak, økning i søkertallene til realfagene, og å øke tallet på praksisplasser i studiene. Dette blir viktige satsningsområder i det kommende året.

For å øke kandidatproduksjonen har UiB de siste årene tatt inn flere studenter i opptakene. Vi ser resultatene av dette i form av økt studiepoengproduksjon og kandidatproduksjon. Tallene for gjennomføring på normert tid har imidlertid holdt seg stabilt de senere årene. For å leve opp til Kunnskapsdepartementets nye fokus på gjennomføring på normert tid, må det vurderes om det er behov for å gjøre endringer i tiltakene som er iverksatt for å øke gjennomføringen.

Å lykkes med å få til varige økninger i kandidatproduksjon og gjennomføring, er svært viktig for både UiBs omdømme og økonomi framover. Oppfølging av tiltakene i handlingsplanen for kvalitet i utdanningen, herunder utvikling av studieprogrammene og bedre oppfølging av studentene er avgjørende tiltak for å få dette til.

Studiekvalitetsmelding 2018

Innhold:

1. Ambisjoner for arbeidet med utdanningskvalitet
2. Ny ordning med studiekvalitetsmelding
3. Gjennomføring
 - a. Hvordan oppnå økt gjennomføring på normert tid?
 - b. Indikasjoner på endringer?
4. Oppfølging av handlingsplan for *Kvalitet i utdanning*
5. Status for studiekvalitetsarbeidet i 2018- og prioriteringer for 2019
 - a. Videreutvikling av studieprogrammene med fokus på undervisnings- og vurderingsformer
 - b. Behov for økt volum på varierte og studentaktive undervisnings- og vurderingsformer
 - c. Mentorordninger
 - d. Arbeidslivsrelevans og praksis
 - e. Rekruttering
6. Incentivmidler for økt studiekvalitet
7. Planer om oppretting og nedlegging av studieprogram, fra høsten 2020
8. Planer om oppretting og nedlegging av studieprogram, fra høsten 2021
9. Oppsummering - satsinger for 2019/2020

1. Ambisjoner for arbeidet med utdanningskvalitet

Handlingsplan for kvalitet i utdanning (2017-2022) angir UiBs planer og ambisjoner for arbeidet med studiekvalitet. Her heter det at UiB skal, gjennom et bredt spekter av studieprogrammer, utdanne kandidater som er rustet for å bidra til et samfunn basert på kunnskap, kompetanse og demokratiske verdier.

Utdanningene er grunnsteinen i UiBs *visjon Kunnskap som former samfunnet*.

Kvalitetsarbeidet skal bidra til et systematisk og målrettet arbeid med utdanningskvalitet, til beste for studenter, universitetet og samfunnet rundt oss:

- Gjennom å ta utdanninger av høy kvalitet utvikler våre kandidater kunnskaper, ferdigheter og personlige egenskaper.
- Gjennom å utvikle utdanninger av høy kvalitet bygger vi universitetssamfunnets faglige selvforståelse og integritet.
- Gjennom å tilby utdanninger av høy kvalitet bidrar UiB til å fylle samfunnets behov for kvalifisert arbeidskraft, og for kritiske, reflekterte samfunnsborgere.

Handlingsplanen er basert på tre hovedprinsipper: Studenten i sentrum, kultur for kvalitet og et åpent universitet.

2. Ny ordning med studiekvalitetsmelding

Et av de prioriterte tiltakene i handlingsplanen, har vært å etablere et nytt system for kvalitetsarbeidet i utdanningene ved UiB. Universitetsstyret vedtok i oktober 2018 et slikt nytt system, som gjelder fra og med 2019.

Ny ordning med en årlig studiekvalitetsmelding er en del av det nye kvalitetssystemet. Denne samlede studiekvalitetsmeldingen er basert på vurderinger av studiekvaliteten der vurderinger og informasjonsflyt har startet på emnenivå av emneansvarlige, og deretter er det gjort vurderinger på programnivå og på instituttnivå. Fakultetene har på basis av dette gjennomført dialogmøter med instituttene og utformet en samlet egenvurdering/studiekvalitetsmelding på fakultetsnivå.

Studiekvalitetsmeldingen for 2018 er den første i rekken, og erstatter den tidligere utdanningsmeldingen. Studiekvalitetsmeldingen bygger på informasjon fra fakultetenes egenvurderinger og fra dialogmøter med fakultetene. Fakultetene mottok tidligere i 2019 en bestilling på innholdet i egenvurdering/studiekvalitetsmelding.

Fakultetenes studiekvalitetsmeldinger følger vedlagt denne samlede meldingen for UiB. Det vises til disse for utfyllende informasjon for status fra hvert av fakultetene. I denne felles studiekvalitetsmeldingen omtales tema som har stått sentralt for flere av fakultetene i 2018.

Programevalueringer er en viktig del av kvalitetsarbeidet, og fra 2020 av blir programevalueringene supplert med en egen prosess der en fakultetsvis studiekvalitetsgruppe vurderer om vilkårene for akkreditering i studietilsynsforskriften (§ 2-2) er tilstede. Vi kaller denne delen av prosessen for reakkreditering.

I 2018 ble det gjennomført 27 studieprogramevalueringer ved UiB, og det ble utarbeidet programsensorrappporter/ rapporter fra eksterne fagfelle for 49 av våre studieprogrammer. I 2020 skal det etter planen gjennomføres 29 programevalueringer og reakkrediteringer.

3. Gjennomføring

Lav gjennomføring i studieprogrammene har vært et sentralt tema i dialogmøtene med Kunnskapsdepartementet (KD) de siste årene. Fra 2019 av har KD vært særlig opptatt av gjennomføring på *normert tid*.

Gode gjennomføringstall er åpenbart viktig for studentene, fordi det betyr at flere fullfører studiet de startet på. Kandidatproduksjon utgjør også en vesentlig del av inntektsgrunnlaget til UH-institusjonene, noe som gjør at gode gjennomføringstall er viktige for universitetet sin økonomi. I tillegg vurderer vi det slik at det å få til en signifikant økning i andelen kandidater som gjennomfører studiene, er en viktig indikator på om arbeidet med utdanningskvalitet har lyktes. Med dette som utgangspunkt, er det viktig å følge med på utviklingen av gjennomføringstallene over tid.

Nedenfor ser vi nærmere på utviklingen for indikatorer som bidrar til å belyse gjennomføring i studiene; kandidatproduksjon, studiepoengproduksjon og gjennomføring på normert tid. Alle tabellene er basert på tall fra FS.

Tabell 1 viser utviklingen i den samlede kandidatproduksjonen på alle utdanningsnivåene ved UiB de siste tre årene. For UiB samlet, ser vi en betydelig økning i kandidatproduksjonen i denne perioden, fra 2571 i 2016 til 2980 i 2018. Omlag halvparten av økningen kan tilskrives at Fakultet for kunst, musikk og design ble innlemmet som en del av UiB fra og med 2017. Utover dette har det vært en vekst på om lag 200 kandidater i perioden. Det har vært en økning i kandidatproduksjonen ved de fleste fakultetene. Det psykologiske fakultet og Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet står for den største økningen.

Tabell 1: Kandidatproduksjon per fakultet, fordelt på år. Alle studienivå

Fakultet	2016	2017	2018
Det humanistiske fakultet	468	395	437
Det juridiske fakultet	332	363	352
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	546	594	616
Det medisinske fakultet	322	281	343
Det psykologiske fakultet	345	402	440
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	558	703	591
Fakultet for kunst, musikk og design		169	201
UiB totalt	2571	2907	2980

Tabell 1: Samlet egenfinansiert kandidatproduksjon (alle nivå, begge semester)

Økning i kandidatproduksjon og økning i studiepoengproduksjon henger sammen. I tabell 2 ser vi derfor en økning også i studiepoengproduksjon i samme periode. Også i denne tabellen ser vi en økning fra 2016-2017, der en del av forklaringen er at KMD ble en del av UiB, i tillegg til at studenttallet har økt med ca. ti prosent fra 2016 til 2018 Dette som følge av at kapasiteten i studieplassene er utnyttet bedre, blant annet ved at det er tatt opp flere studenter.

Tabell 2: Studiepoengproduksjon, årsheter

Fakultet	2016	2017	2018
Examen philosophicum	325	350	387
Det humanistiske fakultet	2104	1959	2136
Det juridiske fakultet	1655	1730	1766
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	1936	2019	2026
Det medisinske fakultet	1610	1664	1677
Det psykologiske fakultet	1404	1531	1673
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	2004	2214	2221
Fakultet for kunst, musikk og design		530	520
Totalt	11038	11996	12405

Tabell 2: Egenfinansiert studiepoengproduksjon ved UiB (hele året) målt i antallet 60-studiepoengsenheter.

Tabell 3 viser andel av kandidater som har gjennomført på normert tid, og tabell 4 viser andel kandidater på bachelornivå som var ferdig på normert tid i den samme perioden, fordelt på fakultetene. Vi ser at de største utfordringene når det gjelder gjennomføring, ligger på bachelornivået. Vi vet at det særlig er i det første studieåret at frafallet er størst. Fakultetene har derfor prioritert å sette inn tiltak for å øke gjennomstrømmingen på bachelornivå. Tiltakene som fakultetene har satt i verk blir nærmere omtalt under i kapittel 4 og 5.

Tabell 3: Andel gjennomført på normert tid

Gjennomføring på normert tid	2016	2017	2018	2019
Bachelorprogram	34,6	36,4	34,3	36,1
Masterprogram	52,9	54,4	53,8	56,0
Integrert masterprogram	44,8	40,9	41,9	40,7

Tabell 3: Andelen studenter i et startkull som har gjennomført en grad på normert tid. Programmet studenten har møtt på må være på samme nivå som kvalifikasjonen er oppnådd, og foregå på heltid. Som gjennomført på normert tid regnes fullførte kandidater i perioden fra oppstart til og med 30. september tre år senere (for B3), 30. september to år senere og 30. september fem år senere (integrert master).

Tabell 4: andel kandidater ferdig innenfor normert tid, bachelornivå

Fakultet	Årstall (kull)								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Det humanistiske fakultet	28,9	29,7	33,4	28,4	25,1	25,9	27,8	26,8	26,6
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	37,5	33,3	36,9	33,2	38,8	34,3	33,8	35,6	32,5
Det medisinske fakultet	57,8	51,9	45,8	47,8	53,7	50,0	53,9	59,3	62,5
Det psykologiske fakultet	39,6	49,4	45,0	43,7	42,9	47,0	49,8	48,6	53,7
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	44,0	43,8	40,8	40,1	42,9	37,5	39,5	34,4	37,8
Fakultet for kunst, musikk og design								26,7	40,0
Totalt	37,9	37,2	37,6	35,0	36,5	34,6	36,4	34,3	36,1

Tabell 4: Andelen bachelorstudenter (B3) i et startkull som har gjennomført en grad på normert tid, målt å samme måte som i tabell 3.

Det er store variasjoner mellom fakultetene når det gjelder gjennomføring generelt, og innenfor normert tid. Profesjonsfagene som fører fram til tydelige yrker, som de ved Det medisinske fakultet (MED) og Det psykologiske fakultet (PSY) har tradisjonelt hatt bedre gjennomføring enn studieprogram som i større grad gir studenten frihet til å velge innhold i studiet selv, slik som de typiske disiplinlagene. Tallene viser også at resultatene stort sett har vært stabile over tid for fakultetene, med unntak av bachelorstudentene ved Det psykologiske fakultet, som har økt andelen som har fullført på normert tid med over 10 % de siste 8 årene. Den største endringen skjedde i overgangen fra 2008-2009 kullet. Fakultetet forklarer endringen med at det har vært større endringer underveis i studieprogrammene som har ført til bedre kvalitet. Samtidig har fakultetet klart å rekruttere de riktige studentene, og ikke minst har det vært en samarbeidet med Sammen om en kursrekke som har som målsetting å hjelpe studentene på veien mot å oppnå en bachelorgrad og å styrke gjennomføringen.

Det er verd å merke seg at dersom vi legger til ett eller to semestre, øker andelen som har gjennomført vesentlig for flere av fakultetene. Dette gjenspeiles i tabellen nedenfor. Den viser andel gjennomføring på normert tid, normert tid pluss ett semester og normert tid pluss to semestre for de ulike fakultetene. Vi ser også at det er ved allmennfakultetene at gjennomføringsgraden er lavest. Dette kan indikere at studentene på allmennfakultetene i større grad reorienterer seg i løpet av studiet, og at de av denne grunn bruker lengre tid på å fullføre graden. Vi vet også at 73,7 % av dem som avla en bachelorgrad ved UiB i 2018, gjorde det på normert tid (dvs. startet i 2015).

Dette er en mulig indikasjon på at studenter tas opp på bachelorprogram uten å ha intensjoner om å avlegge en grad.

Tabell 5: Gjennomføring på bachelornivå på normert tid, normert tid + 1 semester og normert tid + 2 semestre. Fordelt på fakultet

2015			
Fakultet	Normert	+1 sem	+2 sem
HF	26,8	32,3	37,7
MN	35,6	44,5	50,7
MED	59,3	59,3	61,0
PSY	48,6	50,9	55,0
SV	34,4	39,0	44,5
KMD	26,7	26,7	40,0
Totalt	34,3	39,8	45,3

Tabell 5: Gjennomføringsandelen for 2015 (høst) innenfor normert tid (6 semester), og ett/to semestre utover normert tid (7 og 8 semester).

Tallene viser gjennomføring på normert tid for kullet som startet på bachelorgraden i 2015. Vi ser at dersom vi måler gjennomføring ett eller to semestre etter normert studietid på bachelor, så øker gjennomføringsgraden med 11 prosentpoeng samlet for UiB. Tendensene som vi ser i tallene for 2015-kullet har vært stabile de siste årene.

3a. Hvordan få til økt gjennomføring på normert tid?

Flere av universitetsdirektørens resultatmål for 2020 er relatert til gjennomføring. Herunder:

- Få etablert eit prosjekt «gjennomføring på normert tid» der fråfall og årsaker vert analysert
- Auke søknaden til realfagsstudia i tråd med samfunnsbehova. Få etablert forkurs i matematikk frå studieåret 20/21. Leggje til rette for at fleire søkjarar kan oppfylle kvalifikasjonskrava for opptak
- Auke talet på praksisplassar i studieprogramma

Det første punktet bygger på en erkjennelse av at vi vet lite om hvilke av de tiltakene som er satt i verk for å øke gjennomføring, som har best effekt. I 2019/2020 vil det derfor bli gjennomført en analyse som skal vurdere effekter av ulike tiltak, slik at vi får et grunnlag for å iverksette mest mulig effektive tiltak. Prosjektet inngår som et prioritert tiltak i universitetsdirektørens resultatmål for 2020.

Oppfølging av resultatmålene som omhandler styrket rekruttering til realfagsstudiene og økt antall praksisplasser, blir omtalt nærmere i kap. 5. d og e.

En grunnleggende forutsetning som ligger til grunn for arbeidet med studiekvalitet ved UiB, er at iverksetting av tiltak skal bidra til å bedre kvaliteten og dermed gjennomføringen i studiene. Oppfølging av handlingsplanen for kvalitet i utdanning er derfor et særlig viktig virkemiddel i så måte.

Det er satt i verk en rekke tiltak ved fakultetene, særlig i det første studieåret, for å bidra til at flest mulig gjennomfører studiet. Dette er både tiltak som følger av handlingsplanen, og også andre. Når Kunnskapsdepartementet nå er opptatt av gjennomføring på *normert tid*, tilsier det at UiB framover også bør ha fokus på gjennomføringstiltak som går over hele studieløpet.

Nedenfor blir det gjort rede for hvilke tiltak fakultetene har arbeidet særlig med i 2018. Det er ennå litt tidlig å se om, eller i hvilken grad, de tiltakene som er iverksatt de siste par årene har effekt for gjennomføring på normert tid.

3.b Indikasjoner på endringer?

Kullene som startet i 2017 og 2018 har ikke fullført studiene enda, det er derfor for tidlig å se etter endringer i kandidatproduksjonen for disse studentkullene. Det nærmeste vi kommer er å se på studiepoengproduksjon per student. Vi vet at det er en statistisk sammenheng mellom økt effektivitet målt i studiepoengproduksjon per student og økt kandidatproduksjon. Tabellen nedenfor viser gjennomsnittlig studiepoengproduksjon per student for de kullene som har startet de siste årene.

Tabell 6. Gjennomsnittlig studiepoengproduksjon første år, per årskull

Fakultet/studieprogram	2014	2015	2016	2017	2018
Det humanistiske fakultet	35,3	35,7	34,4	36,9	34,0
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	37,0	38,0	40,1	37,8	41,5
Det medisinske fakultet	47,6	47,0	47,5	48,2	48,4
Det psykologiske fakultet	41,4	38,8	45,8	43,3	45,7
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	40,8	36,8	40,2	43,0	43,7
Fakultet for kunst, musikk og design		41,0	41,7	53,8	55,3
Totalt	38,7	37,2	39,5	40,8	41,3

Tabell 6: Antallet studiepoeng en student tatt opp på bachelorprogram i snitt har avlagt i løpet av første to semester.

Tabellen viser en positiv endring i studiepoengproduksjonen for kullet som startet i 2018 sammenlignet med kullet som startet i 2014.

Samlet for UiB er økningen på 2,6 prosentpoeng. Økningen i studiepoengproduksjon har vært størst ved Fakultet for kunst, musikk og design, Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet, Det psykologiske fakultet og Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Vi vil nedenfor gå nærmere inn på de tiltakene som fakultetene har gjennomført særlig de siste par årene for å styrke studiekvaliteten og å øke gjennomføringen.

4. Oppfølging av handlingsplan for *Kvalitet i utdanning*

UiBs Handlingsplan for kvalitet i utdanning (2017-2022) er styrende for UiBs arbeid med studiekvalitet. Samtlige av fakultetene har egne prosesser for å følge opp denne.

I tillegg har Utdanningsutvalget årlig blitt enige om noen felles satsningsområder som fakultetene skal ha et særlig fokus på det aktuelle året. For 2018 vedtok Utdanningsutvalget i sak 9/18 følgende felles satsningsområder for alle fakultetene:

Studenters suksess i høyere utdanning. Prosjektet er et treårig nasjonalt prosjekt som ble etablert for perioden 2017-2019, og skal bidra til at universitet og høyskoler kan drive et systematisk arbeid for å sikre at flere studenter fullfører sin utdanning og oppnår sin grad, i henhold til institusjonenes kvalitetskrav. Prosjektet vil bli evaluert i 2019 med tanke på forlenging. Prosjektet jobber for å fremme samarbeid og innsikt på tvers av institusjoner, fag og profesjon. Aktiviteten er forskningsbasert, men skal først og fremst ha en praktisk tilnærming.

Kompetansesenteret har bidratt til at Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet har vært tidlig ute med utprøving av en omfattende mentormodell. Det er tette koblinger mellom Studenters suksess i høyere utdanning, og mentorprosjektet som blir nærmere omtalt i kapittel 5c.

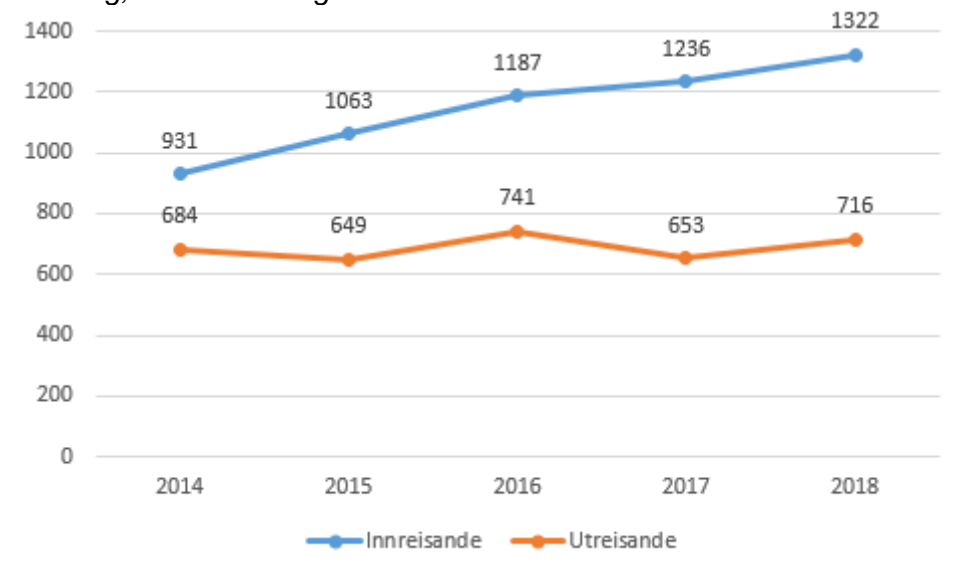
Implementere og videreutvikle ordninger for individuell merittering og for anerkjennelse av undervisningsmiljø.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har vært et foregangsfakultet når det gjelder etablering av både meritteringsordning for fremragende undervisere og kollektiv merittering (Pedagogisk akademi). Fakultetet har hatt to utlysninger til ordning med fremragende undervisere og har etablert pedagogisk akademi.

I løpet av 2018 og utover 2019 har alle fakultetene arbeidet med å få på plass meritteringsordninger for fremragende undervisere. Det samfunnsvitenskapelige fakultet tildelte for første gang i 2018 status som fremragende undervisere til fire av sine undervisere. Det humanistiske fakultet (HF), Det juridiske fakultet (JUS), og Det psykologiske fakultet (PSY) har hatt alle hatt utlysning i 2019. De de øvrige fakultetene jobber med å få på plass ordninger fra 2020.

Forventet utveksling

Utvikling, innreisende og utreisende studenter

Tallene for innreisende studenter har hatt en jevn økning de senere årene, mens tallene på studenter som reiser ut i samme periode, har holdt seg stabile. Studenttallet ved UiB har i samme periode hatt en økning, noe som i praksis betyr at andelen studenter som reiser på utveksling har gått noe ned.

Ett av tiltakene i arbeidet med å øke andelen utreisende studenter er *forventet utveksling*, som ble innført gjennom en pilot på bachelorprogrammet i Europastudier. Forventet utveksling skal nå ruller ut på hele UiB, og det settes i gang et prosjekt for utrulling av forventet utveksling i alle studieprogrammer. Definisjon av forventet utveksling:

- Utveksling er normalen og en forventet aktivitet. Det er en integrert del av studieprogrammet og er et faglig og administrativt tilrettelagt mobilitetsvindu i studieplanen.
- Ønsker man heller å bli hjemme, kan studenten som erstatning for eksempel ta et engelskspråklig emne, slik at man får ta del i et miljø preget av internasjonale studenter.

Bachelorprogrammet i Europastudier er kommet lengst i implementeringen av forventet utveksling, siden de innførte ordningen for kullet som allerede var i gang med studieprogrammet. Så langt er erfaringen at utvekslingen har gått betydelig opp. Utrullingen av «forventet utveksling» til hele UiB blir nå innlemmet i et større prosjekt for forenkling av studieadministrative prosesser. Prosessen med utrulling skal være initiert og igangsatt i løpet av inneværende studieår.

5. Status for studiekvalitetsarbeidet i 2018- og prioriteringer i 2019

Nedenfor blir det redegjort for tema som har et særlig fokus i fakultetenes statusoppfølging for arbeidet med studiekvalitet for 2018 og prioriteringer for oppfølging i 2019.

5.a Videreutvikling av studieprogrammene med fokus på undervisnings- og vurderingsformer

Sentralt i handlingsplan for kvalitet i utdanning står det at UiB skal arbeide systematisk for å ha helhetlige studieprogram med godt *samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser, undervisning, læringsaktiviteter og vurderingsformer* sentralt. Et annet viktig punkt er at det i alle studieprogram skal gjøres bruk av *studentaktive og varierte undervisnings- og vurderingsformer som fremmer læring*. Begge tiltakene er formulert som krav i studietilsynsforskriftens §2-2 som omhandler akkreditering av studieprogram.

Tilbakemeldingene fra fakultetene indikerer at det er jobbet godt med å få til en god sammenheng mellom læringsutbytte, -undervisnings, og vurderingsformer.

Fakultet for kunst, musikk og design hadde i 2018 en stor gjennomgang av studieporteføljen for å sikre at alle studieprogrammene fyller kravene i studietilsynsforskriftens krav til akkreditering og utforming av studieprogrammer, § 2-2, herunder forholdet mellom læringsutbytte,- undervisnings- og vurderingsformer. Tilsvarende har de ved Det psykologiske fakultet over flere år har hatt en tilsvarende gjennomgang av alle emner og studieplaner med fokus på denne sammenhengen, og arbeidet er kvalitetssikret i alle ledd.

Når det gjelder å ta i bruk *studentaktive og varierte undervisningsformer*, og tiltak for å sikre tett *oppfølging av førsteårsstudenter*, er bildet mer variert.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet er et av de fakultetene som har jobbet lenge med dette, og har hatt ordening med klasserom-mottak for sine studenter over flere år. Fakultetet har jobbet godt med å øke andelen aktivitetsbasert læring, og har fått utformet et rom for aktivitetsbasert læring på realfagsbygget til dette. Et hinder for å få til en vesentlig økning på dette feltet er infrastrukturen, og fakultetet arbeider kontinuerlig for en arealutvikling som kan støtte opp om aktivitetsbasert læring. Fakultetet vil framover arrangere både temamøter og kurs som fokuserer på studentaktiv undervisning. Fakultetets Pedagogiske akademi fungerer som ressurs i dette arbeidet.

Fakultet for kunst, musikk og design skiller seg ut fra de øvrige fakultetene ved at studentaktive og varierte undervisningsformer gjennom tett oppfølging av den enkelte student, ofte en til en, er den måten studentene er og tradisjonelt har- og fortsatt vil bli fulgt opp på.

Også Det medisinske fakultet jobber godt med undervisningsutvikling. Teambasert læring brukes som hovedmodell ved medisinerstudiet, og det er vedtatt øvre grenser for omfang av forelesninger, og lengden på forelesningene. Fakultetet har også har en egen Enhet for læring som bistår fagmiljøene i å legge til rette for å utvikle undervisningsformer, vurderingsformer og pedagogisk opplegg for alle studieprogram ved fakultetet.

Også ved det samfunnsvitenskapelige fakultet har det vært en god utvikling i retning av studentaktive og varierte vurderingsformer ved flere av fakultetets studieprogrammer, blant annet i studieprogrammene ved Institutt for geografi, ved Institutt for sammenliknende politikk, Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap og gjennom revisjonen av studieprogrammene ved Institutt for informasjons- og medievitenskap. Fakultetet har også ordning for klassemottak av nye studenter. Fakultetet har mer å gå på når det gjelder å skalere opp studentaktive undervisningsformer for hele fakultetet. Infrastrukturen ved fakultetet setter noen begrensninger for bruk av nye undervisningsformer.

Videre har Det samfunnsvitenskapelige fakultet jobbet mye med det første semesteret i studiene, for å sikre at studentene skal få en følelse med faget og at de skal bli inkludert i et faglig og sosialt fellesskap.

Ved Det juridiske fakultet har fokuset i undervisningsutviklingen i 2018/2019 vært på lærings- og vurderingsformer, og nye vurderingsformer i førstesemester vil nå bli iverksatt. Fakultetet har jobbet med studentaktiv læring gjennom arbeidsgruppene, og den pedagogiske treningen som ligger i bunn for disse. Fakultetet erkjenner at det er behov for mer varierte vurderingsformer ved studiet, og vil framover jobbe for å få det på plass.

Det humanistiske fakultet har hatt fokus på digitale løsninger for kvalitetsheving når det gjelder undervisning og vurdering. Fakultetet har gjennom utdanningssatsingen økt forekomsten av undervisningsassistenter ved sine programmer. Det er jobbet godt med studentaktive undervisnings- og vurderingsformer ved Institutt for fremmedspråk. I dialogmøtet ble fakultetet utfordret på å øke fokuset på videreutvikling av undervisnings- og vurderingsformer, og ble anbefalt til å bruke innovatørene ved fakultetet i dette arbeidet.

5.b Behov for økt volum på varierte og studentaktive undervisnings- og vurderingsformer

De fleste fakultetene kan vise til studieprogrammer der det har blitt arbeidet godt med implementering av studentaktive lærings- og vurderingsformer i studieplanene, mens dette ikke har hatt et like tydelig fokus i andre studieprogrammer. Enkelte av fakultetene har kommet lengre enn andre når det gjelder dette, men det er likevel mer å gå på for alle fakultetene. Det tar tid å endre praksis når det gjelder undervisnings- og vurderingsformer, og det er behov for å fortsette å ha fokus på dette i lang tid fremover.

I dialogmøtene med fakultetene har flere trukket frem verdien av å ha foregangspersoner- og miljøer som har undervisningsutvikling høyt på agendaen. Engasjerte fagmiljøer drar gjerne andre med seg. Tilsvarende effekt blir også erfart gjennom insentivordninger og meritteringsordninger for fremragende undervisere. I UiBs reviderte forskrift om ansettelse og opprykk er det nå tydeliggjort krav til utdanningsfaglig kompetanse og evne til refleksjon i valg og evaluering av utvikling av undervisning. Dette innebærer at undervisning skal ha en betydelig større plass ved ansettelser og opprykk, enn hva det har hatt fram til i dag.

Det er likevel et tydelig lederansvar å sette krav til undervisningsutvikling, og det er nødvendig at fakulteter, institutter og programstyrene har temaet langt oppe på agendaen.

Universitetspedagogikkmiljøet og UiB læringslab er viktige ressurser i dette arbeidet. Det skal også etableres fakultetsvise læringsdesignerteam som et ledd i det nye kvalitetssystemet for utdanningene. Meritterte undervisere og/eller fagmiljøer er ressurser som bør være aktuelle i de fakultetsvise gruppene.

Fakultetene peker på flere utfordringer når det gjelder å øke andelen studentaktiv læring. Infrastrukturen er, som tidligere nevnt, en utfordring. Det er behov for flere tilpassede undervisningslokaler. Det blir også pekt på at studentaktive undervisningsformer i all

hovedsak er mer arbeids- og ressurskrevende enn de mer tradisjonelle forelesningene og skoleeksamener.

I tillegg gjør reglene for vurdering i lov- og lokal forskrift det vanskelig å gjennomføre enkelte av lærings- og vurderingstiltakene. Universitets- og høyskoleloven (UH-loven) er under revisjon. I den sammenheng har UiB spilt inn at deler av UH-loven er basert på at skoleeksamen er hovedregelen, og at det er behov for oppmykning av regler knyttet til blant annet vurderinger, for at vi skal få til en vesentlig dreining bort fra skoleeksamener. I tillegg er det lagt til rette for å søke om fritak for noen av UiBs egne regler knyttet til vurdering.

5 c Mentorordninger

Den største andelen av frafallet skjer i løpet av det første studieåret. Tiltak for å fremme gjennomføring det første året er derfor særlig viktig.

Flere fakulteter har etablert ordninger med studentmottak rundt studiestartgrupper. Flere har også ordninger med studenter som undervisningsassistenter/ gruppeledere for en tettere oppfølging av studentene, studentmøteplasser, at studentene blir introdusert i faget de har søkt på i første semester mv. er også tiltak som er gjennomført for flere av fakultetene.

UiB har som målsetting at alle studenter skal ha tilbud om mentorordning i løpet av 2019 (styresak 34/16). Alle fakulteter har i flere år hatt mentorordninger, men det har ikke vært et systematisk tilbud om mentorordninger ved alle instituttene, det er derfor behov for å utvide mentortilbudet.

Det er mange varianter av ordninger i bruk ved UiB, både med ansatte som mentorer og med viderekomne studenter. Enkelte fagmiljøer tilbyr en-til-en mentorering, mens andre har mentorordninger i grupper. Det er opp til det enkelte fakultet å finne modeller for mentorordninger som passer best ved fakultetet og de enkelte fagmiljøene.

UiB ferdigstilte i 2018 rapporten «Utredning av mentorordning i høyere utdanning». Rapporten var en bestilling fra Kunnskapsdepartementet, og tar opp ulike varianter av mentorordninger, og de ulike behovene som de forskjellige variantene fyller.

I 2018 fikk UiB og Sammen tildelt midler fra Helse- og omsorgsdepartementet for å skalere opp mentorsatsningen til et fullskalatilbud ved UiB. Hovedmålet med tilbudet i regi av denne ordningen, er å bidra til bedre faglig og sosial integrering av studenter og å redusere uønsket frafall. I samarbeid med fakultetene, Sammen og universitetspedagogikk-miljøet er det utviklet et felles opplæringstilbud for mentorer. Alle fakultetene har fått tilbud om å ta del i prosjektet. Det blir søkt departementet om å videreføre prosjektet i ytterligere to år.

5 d Arbeidsrelevans og praksis

Flere av disiplinfakultetene peker på synliggjøring av utdanningenes arbeidsrelevans som en svært viktig motivator for studentene for å fullføre studiene. Flere peker derfor på arbeidsrelevans, inklusive praksis, som et viktig satsningsområde for å fremme studiekvalitet og for å øke gjennomføring. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Det humanistiske fakultet og Det samfunnsvitenskapelige fakultet peker på synliggjøring av arbeidsrelevans som et viktig satsningsområde.

Med arbeidsrelevans menes her de planlagte aktiviteter i utdanningene som skjer i samhandling med arbeidslivet. Eksempler kan være praksis, oppgaver utført på campus på bestilling fra arbeidslivet, institusjonsbesøk, arbeidslivsrepresentanter inn i undervisningen, og andre måter å synliggjøre utdanningenes arbeidsrelevans på, enten rettet mot studentene eller mot arbeidslivet.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har gjort en stor jobb med å synliggjøre arbeidsrelevansen både på nettsider og i undervisningen. Alumner blir også brukt i dette arbeidet og det blir arrangert egne møter der studenter får møte alumner. Institusjonsbesøk og praksis i flere av studiene er andre tiltak som er gjennomført.

UiBs handlingsplan for kvalitet i utdanning har en målsetting om arbeidslivserfaring i alle studieprogram. Alle fakultetene har tilbud om praksis, men det er et stykke å gå til at alle studieprogrammene har et slikt tilbud.

Flere av fakultetene kan vise til en økning i antall studieprogrammer som har fått på plass tilbud om praksisplasser. Ved det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har alle de nye ingeniørprogrammene integrert praksis som en del av utdanningen. Det humanistiske fakultet har stimulert til utvikling av nye praksistilbud i utdanningene, og alle instituttene ved fakultetet med unntak av ett, har nå tilbud om praksisemner. Det samfunnsvitenskapelige fakultet har konkrete planer å innføre praksisemner i tre av sine studieprogrammer.

Det medisinske fakultetet har stor andel av obligatorisk praksis i sine studier. Det jobbes nå særlig med å styrke kvaliteten i praksis, både i farmasi- og i medisinstudiene. Det juridiske fakultet har muligheter for praksis i flere av sine emner i juss-tudiet.

Som et ledd i å få til en økning i praksistilbudet og å styrke arbeidsrelevansen i utdanningene ved UiB, jobbes det med å få på plass overordnede avtaler om praksis og arbeidsrelevans med de største arbeidslivsaktørene i Bergensregionen utover høsten 2019.

5. e Rekruttering

Antall førstegangselgere er et uttrykk for studieprogrammets popularitet, men er ikke nødvendigvis et uttrykk for høy inntakskvalitet. Vi vet imidlertid at karaktersnittet på de som kommer inn, påvirker gjennomføringen. Arbeidet med studentrekruttering derfor særlig viktig der disse forutsetningene ikke er tilstede.

Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet klarer ikke å fylle studieplassene ved fakultetet etter at R2 kravet i matematikk fra videregående skole ble innført i 2018 og 2019. Formålet med kravet var å øke andelen studenter som gjennomfører studiene. Fakultetet mistet ved opptaket i 2019 en fjerdedel av søkerne til bachelorgraden. Beregninger viser at en fjerdedel av studieplassene av den grunn vil stå tomme i 2019-kulletts andre semester, det vil si at ca. 220 av de i alt 843 studieplassene.

En evaluering av studieprogrammene som er omfattet av prøveordningen med REALR2-kravet viser at for studier innen biologi og geovitenskap er inntakskvaliteten bedre når søkerne har en bredde i forkunnskaper og ferdigheter, snarere enn full fordypning i matematikk. Med REALR2-kravet kan UiB miste godt kvalifiserte søkere som har full fordypning i f.eks. biologi. Det er derfor søkt til KD om at følgende program unntas fra ordningen med virkning fra 2020: Bachelorprogrammene i geovitenskap, biologi og molekylærbiologi, samt Profesjonsstudiet i fiskehelse. I tillegg er det søkt om unntak for Årsstudiet i naturvitenskapelige fag siden dette er et breddefag og også skal kunne brukes som et rekrutteringsfag for andre realfaglige studier.

Nedgangen gjør at det å få til en økning i antall søkere til realfagene har høy prioritet. Det blir arbeidet med tiltak som skal styrke rekrutteringen til realfagene på både kort og lang sikt. En viktig satsning er at det vil bli laget en kampanje for realfagsstudiene for å få fram budskapet om at UiBs realfagsmiljø er ledende nasjonalt, og at det hevder seg godt i internasjonal konkurranse. På lang sikt er målet å øke antall elever som velger R2. Et av tiltakene som skal gjennomføres er å etablere forkurs i matematikk fra studieåret 20/21 for å legge til rette for at flere søkere kan oppfylle kvalifikasjonskravene for opptak.

UiB har nok søkere til å kunne fylle studieplassene på master, men ikke tilstrekkelig mange kvalifiserte søkere. Hovedårsaken til at søkere ikke kvalifiserer er at de ikke fyller kravene om faglig spesialisering, en overvekt av disse har utdanningen sin fra andre læresteder. Det blir derfor gjennomført en revisjon av opptakskravene til master, der fakultetene er bedt om å gjøre en gjennomgang av egne krav til faglig spesialisering for hvert enkelt program. Målet er å sikre opptakskrav som er transparente og tilstrekkelige for det enkelte studium, og som samtidig bidrar til at UiB kan rekruttere godt kvalifiserte søkere både fra UiB og andre læresteder.

Det humanistiske fakultet har også en målsetting om å bedre søker tallene. Fakultetet klarte i opptaket for 2019 å fylle studieplassene. Beregninger viser at fakultetet ligger rett under grensen til å fylle studieplassene i andre semestre for 2019-kullet. Fakultetet vedtok i 2018 en treårig plan for rekrutteringsarbeidet og har en egen administrativ stilling i studieseksjonen som er dedikert til rekrutteringsarbeid, nettinformasjon og profilering, i samarbeid med fakultetets to formidlingsmedarbeidere.

5. f Støttesystem for kvalitetsarbeid

NTNUS pågående arbeid med nye prosesser og verktøy for utvikling av emner og studieprogram ble presentert for Utdanningsutvalget i januar 2019. Prosjektet NTNU har etablert, skal bidra til forbedring av utviklingsarbeidet på utdanningsområdet gjennom å tilby verktøy for informasjonsbehandling, evaluering, planlegging og oppfølging. Siktemålet er å støtte faglig utviklingsarbeid og fjerne unødvendig informasjonsbehandling og manuelle kontrollfunksjoner.

Inspirert av arbeidet ved NTNU er det nå satt i gang et søsterprosjekt ved UiB, med organisatorisk forankring i studieavdelingen og en egen styringsgruppe. Etter innledende arbeid høsten 2019, vil prosjektet våren 2020 omfatte en prosesskartlegging ved samtlige fakultet og avklaringer med NTNU om hvordan UiB kan ta i bruk systemet som er utviklet der. Videre er det planlagt en pilotfase, gradvis implementering og full utrulling fra studieåret 2021-22.

Fakultetene er samstemt i sine tilbakemeldinger om behov for støtte til arkivering og tilgjengeliggjøring av nye typer dokumentasjon som det nye kvalitetssystemet krever. Studiekvalitetsdatabasen, som i dag samler og viser det meste av UiBs institusjonelle hukommelse om kvalitetsarbeid, er for dårlig integrert i dagens systemlandskap, og er heller ikke formålstjenlig å videreutvikle til å gi prosessstøtte.

SA vil sørge for at behovet blir ivaretatt på en god måte og at det blir prioritert, enten som en delprosess i det pågående prosjektet, eller gjennom et eget prosjekt.

6. Incentivmidler for økt studiekvalitet og gjennomstrømning

Som i et ledd i å øke gjennomstrømning i studiene, lyste UiB i 2018 ut incentivmidler. I alt 14 prosjekter fikk tildelt til sammen 1,4 mill. Prosjektmidlene skal brukes til prosjekter som er nyskapende i tråd med UiBs strategiske satsninger eller som bidrar til å nå nasjonale mål om studiekvalitet og gjennomføring. Flere av fakultetene har i tillegg satt av egne utdanningsstrategiske midler som fagmiljøer kan søke på for å stimulere til god studiekvalitet.

I 2018 var det første året DIKU lyste ut midler i Program for studentaktiv læring. To søknader signert UiB fikk tilsagn om prosjektmidler på henholdsvis 4,4 mill. og 4,7 mill. fordelt over 3 år. Dette gjaldt prosjektene *Studentaktiv forskning og overførbare ferdigheter i redesign av biologiutdanningen*, og *Utvikling, testing og evaluering av verktøy og vurderingsformer som fremmer meningsskapende samsvar i feltundervisning*. Det sistnevnte prosjekt er et prosjekt der UNIS er faglig ansvarlig. I tillegg ble UiB tildelt prosjektmidler fra Diku-programmet *Program for studentaktiv læring*, for prosjektene *Logikksjekk for examen philosophicum* (kr.

300 000,- over to år) og *Digital vurdering og tilbakemelding på oppgaver i grunnleggende programmering* (kr. 750 000,- over to år.)

I 2018 ble det varslet at det ville bli en ny utlysingsrunde for Senter for fremragende undervisning på nyåret 2019 forutsatt at det ble satt av midler til dette i statsbudsjettet. Tre fagmiljøer ved UiB startet arbeidet med å utforme søknader om SFU. To fagmiljøer ved henholdsvis Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet og ved Det humanistiske fakultet leverte søknader: *Centre for Integrated Earth System Science Education* (iEarth) og *Center for foreign language education excellence in society*. Tildeling av senterstatus blir klart i desember 2019.

7. Oppretting og nedlegging av studieprogram i 2020

Oppretting

I styremøtet i november 2019 blir det søkt om følgende opprettinger og nedlegginger:

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

- Årsstudium i informatikk,

Nedlegging:

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

- *Bachelorprogram i petroleum- og prosessteknologi,*

Fakultet for kunst, musikk og design

- PPU i kunst og design

PPU i kunst og design legges ned fordi det i 2018 ble det vedtatt en felles fagplan for fakultetets to eksisterende PPU-program, og benevnelsen endres til Praktisk-pedagogisk utdanning i kunst, musikk og design (PPU-KMD) fra høsten 2019. Som følge av navneendringen, legges PPU i kunst og design ned, ettersom dette nå inngår i en felles PPU-KMD.

8. Planer om opprettinger av studieprogram, fra høsten 2021:

Det humanistiske fakultet

- Masterprogram i vitenskap, teknologi og styring / Master's Programme in Science, Technology and Governance.
- Religious Minorities - nettbasert videreutdanningsprogram på masternivå som ønskes opprettet i religionsvitenskap
- Philosophy, Politics and Economics - et tverrfakultært, femårig integrert masterprogram.
- Honours Degree –tverrfakultært bachelorprogram i samarbeid med Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

Det psykologiske fakultet

- Masterprogram i spesialpedagogikk

Det samfunnsvitenskapelige fakultet:

- Tverrfakultært studieprogram i «Philosophy, Politics and Economics» (PPE)
- Integrert masterprogram i økonomi og IKT (siv.ing.) Samarbeid med Det matematisk Naturvitenskapelige fakultet (Institutt for informatikk).
- Engelsk masterprogram i sosialantropolog, for internasjonale og norske søkere.

Det medisinske fakultet

- Masterprogram i helseledelse, toårig masterprogram integrert mot profesjonsutdanningene.
- Femårig integrert masterprogram i kiropraktikk.

Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet

- Utrede mulighetene for oppretting av tverrfaglige studieprogram i IKT, blant annet innen maskinlæring, kunstig intelligens og visualisering.

Igangsetting av flere av de planlagte nye studieprogrammene forutsetter at de blir tilført nye studieplasser. Fakultetene har meldt inn at følgende opprettinger fra 2021 fordrer tilførsel av midler/studieplasser.

- Det humanistiske fakultet: Masterprogram i vitenskap, teknologi og styring / Master's Programme in Science, Technology and Governance
- Det humanistiske fakultet: Philosophy, Politics and Economics
- Det humanistisk fakultet: Honours Degree
- Det medisinske fakultet: Femårig integrert masterprogram i kiropraktikk
- Det medisinske fakultet: Masterprogram i helseledelse
- Det samfunnsvitenskapelige fakultet: Lektorprogram med master i sosiologi
- Det samfunnsvitenskapelige fakultet: Integrert masterprogram i økonomi og IKT (siv.ing)

9. Oppsummering - satsninger for 2019/2020

På bakgrunn av ovenstående, vil det i 2019/2020, satses særlig på følgende tiltak for å styrke studiekvaliteten og for å øke gjennomstrømning på normert tid:

- Gjennomføre prosjektet for å lokalisere hvilke studiekvalitetstiltak som har best effekt på fullføring og fullføring på normert tid, og prioritere tiltak i henhold til dette.
- Økt satsning på studentaktive og varierte undervisningsformer. Dette forutsetter at
 - kompetansen på læringsdesign ved fakultetene bygges opp, gjerne gjennom fakultetsvise læringsdesignsteam, meritterte undervisere, pedagogisk akademi eller andre dedikerte ressursgrupper eller personer.
 - Infrastruktur som legger til rette for studentaktive og varierte undervisningsformer må prioriteres.
- Økt arbeidsrelevans i utdanningene, herunder å øke tallet på praksisplasser.
- Økt rekruttering til realfagene og til masterprogrammene.
- Styrke kvalitetsarbeidet gjennom å forberede innføring av digitalt støttesystem, etter modell fra NTNU, for fire sentrale prosesser; studieplanrevisjon, emneevaluering, programevaluering og programportefølje
- Prioritere at det blir etablert en ordning der planverk og rapporter som dokumenterer det systematiske kvalitetsarbeidet, blir lagret og tilgjengeliggjort i tråd med det forutsetningene i det nye kvalitetssystemet.

I 2019/2020 skal det fortsatt være høyt fokus på:

- Fortsatt satsning på å tilby mentorordning for alle bachelorstudenter, blant annet gjennom prosjektet som gjennomføres i samarbeid med Sammen.
- Tett oppfølging av førsteårs studenter.